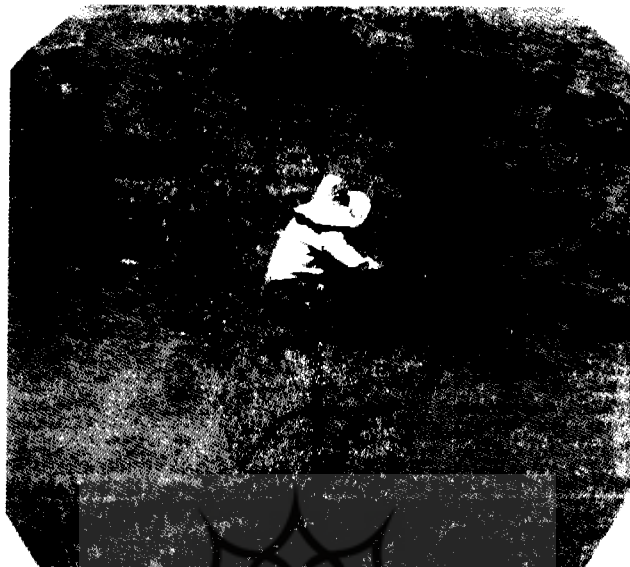

اشاره

تعاونیهای روستائی در تأمین عرضه محصولات، افزایش سطح زیرکشت، گسترش بازار فروش، تهیه لوازم و خدمات بیشتر و ترویج و توسعه نوآوریها تأثیر بسزائی دارند. وجود تعاونیهای روستائی می‌تواند بر افزایش تولید و دریافت درآمد بیشتر قشر تولیدکننده روستائی مفید باشد. در این راستا تعاونیهای زنان روستائی و عضویت اختصاصی زنان در آنها، نه تنها امکان برخوردارى آنان را از خدمات ترویجی و آموزشی مسورد نیازشان فراهم می‌کند بلکه نظرات آنها را بطور مؤثرتر در پیشبرد کارها از طریق ارائه فعالیتهای مشارکتی به نحو مطلوبتری

به اجرا درمی‌آورد. براین اساس توسعه تعاونیهای تولیدی و روستائی به عنوان یک ضرورت و پیش‌نیاز اولی سویزه در زمان حاضر برای ترویج و توسعه نوآوریها و نیز به منظور برتری یافتن در تولید و افزایش بهتر آن در روستاها بیشتر محسوس است.

به منظور سنجش تحولات و نیز شناسائی و رفع نقایص در تعاونیهای زنان روستائی و عشایری، ارزشیابی حاضر صورت گرفته است. نتایج این ارزشیابی کمک شایانی به برنامه‌ریزی مدیران و کارشناسان جهت تقویت نقاط قوت و اصلاح نقاط ضعف برنامه می‌نماید. بدین منظور به گردآوری اطلاعات در عملیات

ارزیابی فعالیت شرکتی تعاونی زنان روستایی استان آذربایجان غربی با استفاده از رهیافت ارزیابی مشارکتی روستایی (PRA)

با بهروز خضریو

میدانی به روش مشارکتی PRA پرداخته‌ایم. آگاهی به عوامل پیشرفت‌دهنده تحولات و تعمیم آن در سایر زمینه‌های مربوطه از یک طرف و شناسائی علل و عوامل محدودکننده یا مانع به منظور حذف از برنامه‌های آینده، مقصود اصلی در طرح مزبور می‌باشد بدین منظور که ما را در تصمیم‌گیریهای موجود یاری می‌رساند و در جهت بهینه‌سازی تعاونیها زنان مؤثر افتد.

اهمیت موضوع

با توجه به وضعیت موجود در تعاونیهای کشور ضروری است تا نسبت به گسترش کیفی آنها اقدام نمود. گسترش

کیفی تعاونیها از آن جهت بر گسترش کمی آنها ارجحیت دارد که تقویت و پابرجائی تعاونیهای موجود انگیزه‌ای برای تشکیل تعاونی در سایر اجتماعات مردمی ایجاد می‌کند چرا که تشکیل تعاونی به صرف افزایش تعداد کمی آنها در حالیکه تعاونیهای موجود درگیر مشکلات اساسی هستند، گره‌ای از مشکل روستائیان نمی‌گشاید. بی‌شک با تقویت تعاونیها از طریق ارزیابی نقاط ضعف و قوت آنها، می‌تواند بهره بیشتری از توانائیها و ابتکارات منابع انسانی را فراهم نماید.

زنان روستائی با یاری گرفتن از خدماتی که توسط تعاونیها ارائه

می‌گردد می‌توانند شرایط محیطی کار و کیفیت و کمیت تولید خود را بهبود بخشیده و در افزایش درآمد خود و رسیدن به سطح رفاه مادی و معنوی تلاش نمایند. بنابراین ضرورت دارد تا این مولدان خستگی‌ناپذیر را در برابر نامالیقات طبیعی یاری رسانده و گام مؤثری را در جهت رفع مشکلات تعاونیهای زنان به منظور رسیدن به توسعه روستائی برداریم. بنابراین با توجه به اینکه تعاون و همکاری محرومیتها را کم‌رنگ نموده و اتحاد را پررنگ کند، در این صورت فرد سعادت خود را در سعادت جمع می‌یابد که البته رسیدن به این هدف ارزشمند به جز با

تعاونیهای زنان روستائی استان آذربایجان غربی می‌باشد و محقق در این پژوهش سعی دارد تا با تجزیه و تحلیل با جزئیات و شرایط موجود به هدف اصلی تحقیق نایل آید. لذا این پژوهش یک تحقیق کیفی از نوع ارزشیابی مشارکتی روستائی است. همچنین نظر به اینکه هدف این تحقیق در جهت تقویت نقاط قوت تعاونی‌های زنان و اصلاح نقاط ضعف در برنامه‌های آتی است لذا یک تحقیق کاربردی نیز به شمار می‌رود.

جامعه آماری، روش نمونه‌گیری تعیین حجم نمونه

در روشهای کلاسیک یا کمی^۳ با توجه به موضوع، ماهیت، هدف تحقیق جامعه آماری را برای انجام تحقیق مشخص می‌نمایم و با توجه به نوع و روش تحقیق از نمونه‌گیری خاص آن تحقیق و نمونه‌گیری تصادفی ساده خوشه‌ای یا مرحله‌ای و... استفاده می‌نمایم که حجم نمونه را نیز با توجه به میزان جامعه آماری و ضریب اطمینان یا خطای معیار از طریق فرمولهای آماری خاص خود تعیین می‌نمایم جوابهایی را که از این طریق در محدوده نمونه یا حجم کوچک بدست می‌آید، به کل افراد جامعه آماری تعمیم می‌دهیم. اما در روشهای کیفی^۴ اینگونه نیست و حوزه تحقیق و محدوده مطالعه ما، جامعه آماری و نمونه آماری ما را تشکیل می‌دهد و نتایج بدست آمده از این تحقیق تنها در محدوده مطالعه قابل تعمیم است. بنابراین نتایج ارزشیابی تعاونیهای زنان روستائی استان را به محدوده همان تعاونی تعمیم داده‌ایم.

روشها و ابزار جمع‌آوری اطلاعات

در این تحقیق، از تکنیکهای PRA در جمع‌آوری اطلاعات، بهره جسته‌ایم و با فعالیتهای ذیل تحقیق به سمت ارزشیابی تعاونی‌های زنان روستائی به منظور شناسائی نقاط ضعف و قوت تعاونیهای زنان، هدایت نموده‌ایم.

پژوهش حاضر با توجه به شاخصهای تحقیق از ابزار ذیل در جهت وصول به اهداف تحقیقی خود، استفاده نموده است:
۱- تعیین مشکلات تعاونیها (از دید

باعث شد ارزیابی در مرحله عملیات میدانی طرح در فاصله زمانی کوتاهی انجام شود.

۴- نبود اطلاعات آماری دقیق و جدید از تعاونیهای زنان به علت تحولات مداوم در تعداد اعضا، میزان سهام و... روند تحقیق را با مشکل مواجه می‌ساخت.

محدوده‌های تحقیق

- محدوده جغرافیائی تحقیق:

تحقیق حاضر در استان آذربایجان غربی و در محدوده شهرستانهای ارومیه، مهاباد، نقده، میاندوآب، شاهین‌دژ و سلماس بوده و به عبارتی تحقیق شهرستانی است و محدودیت جغرافیایی دارد.

- محدوده موضوعی تحقیق:

این تحقیق از نظر موضوعی و زمینه تخصصی محدود به ارزشیابی مشارکتی تعاونیهای زنان روستائی استان آذربایجان غربی است. به همین دلیل در اجرای تحقیق و به ویژه طرح پژوهش سعی خواهد شد کلیه جوانبی که پیرامون ارزشیابی شرکتهای تعاونی زنان روستائی است، مدنظر قرار گیرد.

- محدوده زمانی تحقیق:

این تحقیق از نظر زمانی محدود بوده و در تابستان ۱۳۷۹ مورد بررسی قرار گرفته است.

جدول تعاونیهای زنان روستائی در

شهرستانهای استان آذربایجان غربی

شهرستان	تعاونی‌های زنان روستائی
ارومیه	تعاونی زنان روستائی کریم‌آباد تعاونی زنان روستائی قوتچی (انزل)
مهاباد	تعاونی زنان روستائی جعفرالو تعاونی زنان روستائی رنگری
نقده	تعاونی زنان روستائی فرخزاد تعاونی زنان روستائی حسنلو
میاندوآب	تعاونی زنان روستائی چهاربرج
شاهین‌دژ	تعاونی زنان روستائی هولاسو

روش تحقیق

هدف از تحقیق ارزشیابی مشارکتی

یاری دولت امکانپذیر نیست. ارزشیابی تعاونی‌های زنان روستائی به منظور شناخت راههای عملی و امکان‌پذیرتر به عنوان راههای میان‌بر در رسیدن به اهداف متعالی تعاونی صورت گرفته است که این امر در اجرای سریع برنامه‌های توسعه کمک شایانی به برنامه‌ریزان و کارشناسان امر می‌نماید.

اهداف

هدف کلی:

- ارزشیابی مشارکتی تعاونیهای زنان روستائی استان آذربایجان غربی
- اهداف اختصاصی:
- تعیین مشکلات تعاونیهای زنان و اولویت‌بندی آنها از طریق ماتریس مقایسه زوجی
- شناسائی روند تاریخی تعاونیهای زنان از طریق سیر تاریخی
- یافتن مشکلات اساسی و تحلیل آنان از طریق نمودار Tree
- تعامل اطلاعات و رد و بدل کردن اطلاعات زنان روستائی با محققین
- تحلیل نقش زنان در فعالیتهای روزانه و فصلی به منظور بررسی فعالیتهای زنان در تعاونیهای موجود
- تحلیل نموداری ون به منظور بررسی اثرات نهادها و سازمانها در عملکرد تعاونیهای زنان
- ترسیم نمودار محصولات در تعاونیهای زنان

محدودیتهای تحقیق^۲

- ۱- با توجه به اینکه عملیات میدانی تحقیق حاضر در فصل تابستان انجام پذیرفت زمان اجرا و تقارن آن با فصل کار کشاورزی تحقیق را دچار محدودیتهایی کرده و پژوهشگران را در گردآوری دچار مشکل نمود
- ۲- ناامیدی زنان عضو در شرکت تعاونی از عدم تحقق وعده و وعیدهایی که در تشکیل شرکت تعاونی به آنها داده شده بود، در روند فعالیتهای تأثیر منفی می‌گذشت. بدین معنی که بکر بودن زمینه تحقیق، انگیزه را برای پیگیری مطالب کمتر می‌نمود.
- ۳- کمبود امکانات (وسيله نقلیه،...)

امکانات، تعداد اعضا از ۵۱ نفر به ۷ نفر کاهش یافته و افراد باقی مانده مایل به تهیه فرآورده‌های غذایی مانند مریا و خیار شور و غیره می‌باشند.

۳- از دیدگاه مدیرعامل، هیأت مدیره، عدم همکاری اعضا و اختلاف بین آنها، کیفیت پائین تولید، عدم مدیریت صحیح، کیفیت پایین آموزش اصول تعاون و تجارب شکست سایر تعاونیها علل اصلی عدم ادامه فعالیت اعضا محسوب می‌گردند.

نتیجه‌گیری استنباطی

با توجه به اطلاعات حاصله می‌توان نتیجه گرفت که عدم آموزش صحیح اصول تعاون، عدم مدیریت صحیح و تجارب شکست سایر تعاونیها منجر به توقف فعالیت‌های تعاونی شده است. همانطوری که ملاحظه می‌گردد علیرغم افزایش اعتبارات تعاونی و کسب امکانات تعداد اعضا به سرعت از ۵۱ نفر به ۷ نفر کاهش داشته است که این امر نشانگر وجود بی‌اعتمادی و اختلاف شدید بین اعضا با همدیگر یا با ارکان تعاونی است و همچنین نشان می‌دهد که مدیریت تعاونی صحیح و کارآمد نبوده است و پایتکه برای ممانعت از بروز این مشکل راهکارهای مناسبی را در جهت مقابله با مشکل فوق جستجو نکرده است. لذا شایسته است که بررسی بیشتری روی این امر صورت گیرد.

تعاونی زنان روستای هولاسو

- یافته‌ها:

۱- مشکلات از دیدگاه اعضا تعاونی عبارتند از:

عدم حمایت مالی، عدم وجود همکاری بین اعضا هیأت مدیره به علت نارضایتی، عدم هماهنگی بین اعضا و ارکان، واگذاری محصولات فروشگاه به عده خاصی از اعضای تعاونی، عدم اطلاع از نحوه فروش و سود حاصل.

۲- پیشنهادات اعضا عبارتند از: باز پس گرفتن اجناس یا وصول بدهی از اعضا، کاهش اعضا، حمایت دولت از شرکت تعاونی.

۳- از دلایل عدم بازپرداخت به موقع

- میزان تغییرات حاصله در ارزش سهام در هر دوره
- میزان مازاد برگشتی به هر عضو در هر سال
- میزان تغییرات حاصله در وظایف شرکت در هر دوره
- تعداد و حجم افزوده شده تأسیسات فیزیکی در هر سال
- تعداد تشکیل‌های تعاونی تولیدی و مصرفی تعیین نموده‌ایم:

تعاونی خیاطی زنان روستایی

حسینلو - نقده

یافته‌ها:

۱- بازاریابی صحیح و کارآمد، ارتقاء آگاهیهای فرهنگی زنان روستایی، آموزش اصول تعاون تبدیل تعاونی به تعاونی چندمنظوره و همکاری مشارکت اعضا و همدلی آنان راهکارهای پیشنهادی یکی از اعضا تعاونی است.

۲- روند فعالیت تعاونی نشان می‌دهد که تعداد اعضا کاهش یافته (در ابتدای ثبت شرکت ۶۰ نفر به ۵۱ نفر) و با افزایش اعتبارات تعاونی تعداد ۵۱ نفر به ۲۴ نفر کاهش یافته است و علیرغم کسب

اعضا ارکان)
۲- ماتریس مقایسه زوجی برای تعیین مشکل‌های اولویت‌دار
۳- نمودار (Tree) و (Flow) برای تحلیل اصلی‌ترین مشکل
۴- فعالیت‌های روزانه زنان روستایی عضو شرکت تعاونی
۵- فعالیت‌های فصلی زنان روستایی عضو شرکت تعاونی
۶- تحلیل معیشت و بررسی شاخصهای ثروت
۷- ترسیم نمودار محصولات کشاورزی و دامی در روستاهای موجود
۸- بررسی خط سیر تاریخی و روند تحولات شرکت تعاونی زنان روستایی

شاخص‌های ارزشیابی تعاونی‌های زنان روستایی

در ارزشیابی برنامه‌های ترویج تعاون در بین زنان روستایی به تعیین شاخصهای زیر نسبت به هر نفر یا گروه از کارکنان ترویج تعاونی و یا نسبت به هر تعاونی اقدام نموده تعداد شرکت تعاونی روستایی زنان را برحسب موارد:

- تعداد اعضای اضافه شده در هر سال
- میزان سرمایه اضافه شده در هر سال

وام می‌توان گفت: خشکسالی و ضعیف بودن بنیه مالی، بدحساب بودن اعضا، عدم رعایت عدالت در پرداخت وام که در نهایت به ورشکستگی شرکت تعاونی منجر می‌گردد.

۴- شرکت تعاونی زنان هولاسو در طی شروع فعالیت خود ۶۸ نفر افزایش عضو داشته، که سرمایه آن اکنون نزدیک به ۴ برابر افزایش یافته است.

۵- اهم مشکلات تعاونی از دیدگاه ارکان:

نداشتن وسیله در انجام فعالیتها، نبود محل فروشگاه و دفتر کار مناسب شرکت، عدم ارائه طرح مناسب از طرف اعضا جهت فعالیت.

۶- پیشنهادات ارکان:

- درخواست وام برای طرح نان فانتزی، ادغام با شرکت تعاونی مردان، معرفی کارشناس زن ناظر، حمایت سازمان جهاد کشاورزی، بررسی نیازهای آموزشی ارکان، اجرای طرحهای کوچک درآمدزا

نتیجه گیری استنباطی

با توجه به اطلاعات بدست آمده می‌توان گفت که تعاونی مذکور در جلب مشارکت مردمی در فعالیتهای تعاونی موفق بوده است ولی برای تداوم فعالیتهای باید اقداماتی را انجام دهد.

همانطوری که در مشکلات ارائه شده توسط ارکان به آن اشاره شد جو بی‌اعتمادی و تبعیض باعث عدم همکاری و همدلی بین اعضا و ارکان شده است. این مشکل از آفات درونی و مشکلات درونی ساختاری تعاونیها می‌باشد که از عدم برقراری ارتباط مؤثر بین اعضا ارکان نشأت می‌گیرد و بعضاً عدم مدیریت صحیح توسط هیأت مدیره و عدم ارائه عملکرد توسط آنان فضای ابهام و بی‌اعتمادی را دامن می‌زند.

تعاونی زنان روستای کریم آباد

یافته‌ها:

۱- مشکلات زیر از دیدگاه هیأت مدیره تعاونی به ترتیب دارای بالاترین اولویت می‌باشند.

مشکل بازاریابی، نداشتن نقدینگی، عدم همکاری اعضا و عدم رضایت اعضا از تعاونی

۲- مشکلات زیر از دیدگاه اعضا تعاونی به ترتیب دارای بالاترین اولویت می‌باشند:

نبود سرمایه، تبعیض بین اعضا، ندادن کود و نهاده‌های کشاورزی و آموزش با کیفیت پائین.

۳- راه‌حلهای پیشنهادی شرکت تعاونی زنان به قرار زیر می‌باشد:

- حمایت از تعاونیها - آموزش بازاریابی - حمایت از فروش محصولات - تخصیص سوبسید جهت محصولات تولیدی و ایجاد کلاسهای آموزشی به ترتیب اولویت خیاطی، لحافدوزی و بافتنی.

۴- در مورد مشکل بازاریابی علل زیر مطرح می‌باشند:

عدم آشنایی هیأت مدیره و اعضا از بازار، عدم همکاری سازمانهای مربوطه، کاهش سهام و سود، نبود وسایل حمل و نقل، عدم فروش محصولات، کاهش اعضا (عدم همکاری اعضا و وجود نارضایتی، نبود سود سهام اعضا به علت کاهش سود فروش محصولات) عدم کشش منطقه از خرید تولیدات تعاونی، رکود فعالیتهای عدم آموزش.

۵- نهادهای داخل روستا عبارتند از: مسجد (۱۰۰ درصد)، بهداشت (۹۰ درصد)، شرکت تعاونی زنان روستایی (۶۰ درصد)، مدرسه ابتدایی (۵۰ درصد)، شرکت تعاونی روستایی (۵۰ درصد) و مخابرات (۲۰ درصد).

۶- نهادهای خارج روستا عبارتند از: تعاونی روستایی (۷۰ درصد)، سازمان کشاورزی (۵۰ درصد)، جهاد (۳۰ درصد)، آموزش و پرورش (صفر درصد).

۷- از نظر شاخصهای ثروت (زمین، دام، تراکتور، موتور آب، خانه در شهر و درآمد) خانوارهای روستا ۵۰ خانوار ثروتمند، ۹۵ خانوار متوسط و ۵ خانوار فقیر وجود دارد.

۸- علل توقف فعالیتهای مربوط به بسنیات عبارتند از: عدم بازاریابی و سوددهی، هزینه زیاد کارگر، هزینه حمل و نقل و هزینه خرید ابزار.

۹- علل توقف فعالیت تولید قارچ عبارتند بوداز: نبود وسایل مورد نیاز، تهیه بذر، بازاریابی، مشکل مکان پرورش، زود

فاسد شدن قارچ.

۱۰- فروشگاه مصرف به فعالیت خود ادامه می‌دهد پس موفق بوده است.

۱۱- علل تعطیلی کارگاه قالیبافی: نبود استاد کار، عدم مرکزیت این روستا، سودآور نبودن و مرغوب نبودن مواد اولیه.

۱۲- علل تعطیلی پرورش کرم ابریشم: کمبود برگ توت، نبود امکانات، کاهش اعضا، عدم بازاریابی مناسب و عدم همکاری اعضا.

۱۳- علل تعطیلی تولیدپوشاک (شلوار کردی) عبارتند از: عدم بازاریابی، گرانی پارچه، بالا رفتن دستمزد تولیدکننده‌ها به علت بالا رفتن بهای شلوار کردی در بازار و عدم تقاضا از طرف فروشگاه مصرف.

نتیجه گیری استنباطی

با توجه به اطلاعات بدست آمده می‌توان نتیجه گرفت که خانوار روستایی این روستا از نظر برخورداری از شاخصهای ثروت اکثراً از حد متوسط به بالا قرار دارند همچنین اعضا تعاونی روستای کریم‌آباد بین نهادهای داخل روستا بعد از مسجد و بهداشت بیشترین ارتباط را با شرکت تعاونی زنان روستایی دارند و در بین نهادهای خارج روستا بیشترین ارتباط را با تعاون روستایی دارند.

همچنین می‌توان گفت که این تعاونی در ۶ زمینه و فعالیت تجربیات گرانبهایی را کسب کرده است که متأسفانه در ۵ مورد آن به شکست منجر شده است. با توجه به مشکلات ارائه شده توسط هیأت مدیره و اعضا و موارد مطرح‌شده از قبیل عدم همکاری اعضا، عدم رضایت اعضا از تعاونی و تبعیض بین اعضا و با توجه به تجربیات بدست آمده (شکستها) می‌توان نتیجه گرفت که عمده مشکل این تعاونی عدم مدیریت صحیح آن بوده است. زیرا در هر ۶ نوع فعالیت اعضا حضور داشته و هیأت مدیره را همراهی کرده‌اند ولی عدم مدیریت صحیح فعالیتهای را منجر به شکست کرده و جو بی‌اعتمادی را در بین اعضا به وجود آورده است که این امر نهایتاً عدم همکاری اعضا را در پی داشته است.

تاخیر سه ساله شروع به فعالیت کرده است و با محدودیت اعضا و سرمایه روبرو بوده، در فعالیت فعلی خود با نوع فعالیت پیش بینی شده و احتمالاً مورد علاقه اعضا با مغایرت روبرو بوده و علاوه بر این در آن فرآیند بازاریابی نیز بطور صحیح صورت نمی‌گیرد لذا احتمال می‌رود منجر به تعطیلی و شکست فعالیتها گردد.

از محدودیت اعضا چنین برمی‌آید که هیأت مدیره تعاونی و اعضا آن در جلب مشارکت مردمی، اطلاع‌رسانی و تبلیغ آن ناتوان بوده‌اند. بنابراین تعاونی مذکور از همکاری مشارکت اعضا در جهت انجام فعالیت‌های خود بی‌بهره بوده است.

علل اساسی عدم مشارکت اعضا را علاوه بر عدم انگیزش مالی اعضا می‌توان در سه دلیل عمده زیر جستجو کرد:

- پراکندگی اعضا و مشکل رفت و آمد.
- عدم وجود زمینه لازم جهت فعالیت زنان به دلیل عدم تفکیک اعضا زن و مرد.

- واقع شدن محل کارگاه در خانه شخصی.

علاوه بر مشکل نخست که مشکل امکاناتی و فیزیکی است، دو مشکل اخیر از مشکلات اساسی فرهنگی محسوب می‌گردد. در صورتی که اعضا خواهان فعالیت تعاونی باشند باید دو مشکل اخیر را حل نمایند. البته لازم به ذکر است که در پیشنهادات اعضا تهیه زمین برای احداث کارگاه آمده است.

همچنین زنان روستایی این تعاونی همانند سایر زنان روستایی در فصل زمستان، زمان فراغت و امکانات لازم جهت فعالیت در زمینه موضوع وظایف تعاونی را دارند که باید توسط ارکان آن تعاونی برای سایر فصول نیز تدبیری اندیشیده شود و هم و غم آنان این باشد که اعتماد اعضا را نسبت به خود جلب نمایند.

تعاونی رنگریزی - مهاباد

یافته‌ها:

عدم تطابق قیمت‌ها و برآوردهای موجود در طرح توجیهی با قیمت‌های روز به

اهم پیشنهادات مدیرعامل شرکت تعاونی بوده است.

۳- تهیه زمین برای احداث کارگاه، تهیه مواد به قیمت مناسب، اخذ وام تکمیلی، کاهش بهره بانکی و تفکیک زن و مرد از اهم پیشنهادات اعضا بوده است.

۴- با توجه به فعالیت‌های روزانه زنان روستایی از دیدگاه مدیر عامل زنان عضو تعاونی در هیچ زمانی به کارهای تعاونی اشتغال ندارند.

۵- از فعالیت‌های فصلی زنان روستایی روستای گوگ تپه بر می‌آید که فقط در فصل زمستان فرصت لازم جهت گلیم بافی و قالیبافی دارند و اوقات فراغت آنان جهت انجام امورات تعاونی در این فصل می‌تواند باشد.

۶- روند فعالیت شرکت تعاونی نشان می‌دهد که اولاً فعالیت تعاونی با تأخیر سه ساله شروع شده است. ثانیاً تعداد اعضا متعاقب آن تعداد سهام و سرمایه تعاونی در حد بسیار پایینی می‌باشد ثالثاً نوع فعالیت تعاونی با آنچه که در ابتدا پیش‌بینی و پیشنهاد شده است مغایرت داشته و احتمالاً رغبت و علاقه افراد نیز نسبت به این موضوع کمتر بوده است.

رایجاً بازاریابی محصولات تعاونی به درستی صورت نمی‌گیرد. خامساً محل کارگاه و فعالیت اعضا خانه شخصی است و از لحاظ فرهنگی ممکن است مشکل ایجاد نماید. اساساً اطلاعات حاصله مشخص می‌سازد اعضا روحیه مشارکت لازم برای فعالیت در تعاونی را ندارند. بنابراین پیش‌بینی می‌شود که روند فعالیت تعاونی منجر به شکست گردد.

نتیجه‌گیری استنباطی

با توجه به اطلاعات حاصله می‌توان چنین نتیجه گرفت که تعاونی زنان روستای گوگ تپه که با

علاوه بر این با توجه به شاخصهای ثروت این روستا و خانوارهای بهره‌مند از آنها، دلیل دیگر عدم همکاری اعضا، عدم نیاز مالی آنان به عایدات حاصله از تعاونی می‌باشد.

تعاونی گلیم‌بافی زنان روستای گوگ تپه - مهاباد

یافته‌ها:

۱- عدم همکاری اعضا، عدم همکاری ادارات، مشکلات مربوط به اخذ وام مانند وثیقه، بهره بالای بانکی، قیمت بالای مواد اولیه، عدم بازاریابی مناسب، پراکندگی اعضا و مشکل رفت و آمد از اهم مشکلات مربوط به تعاونی از دیدگاه اعضا است.

۲- همسکاری ادارات و سازمانها، برگزاری گردهمایی منطقه‌ای در خصوص مشکلات تعاونیها، ایجاد اعتماد توسط مسئولان، اطلاع‌رسانی به موقع به تعاونیها، فروش نهاده‌ها با قیمت مناسب از محل اتحادیه‌های تعاونی و تفکیک اعضا زن و مرد به منظور ایجاد زمینه مساعد جهت فعالیت‌های زنان روستایی از

بانکها و سازمانها و مشکل وثیقه و افتتاح حساب و قوانین و مقررات دست و پاگیر برای زنان روستایی که روند فعالیت تعاونی را با مشکل مواجه می‌سازد. (از دیدگاه اعضا)

۷- از دیدگاه هیأت مدیره به ترتیب نداشتن وسیله نقلیه برای شرکت و عدم همکاری اعضا و کاهش قیمت فروش مشکلات بیشتری رانست به سایر مشکلات خود ایجاد کرده است.

۸- ریشه عدم همکاری اعضا، کم سوادی، ورشکستگی شرکت، فروش الیاف شرکت، دوری راه و مخالفت خانواده‌ها ذکر شده است.

۹- از نظر اعضا استفاده از مربیان بومی جهت آموزش زنان و حمایت دولت در جهت خرید تجهیزات، افزایش مدت بازپرداخت اقساط، کاهش بهره و جریمه باعث پیشرفت شرکت تعاونی می‌شود.

۱۰- اعضا هیأت مدیره نیز آموزش اعضا در زمینه آشنایی با وظایف تعاونی، قوانین و مقررات بانکها و... بازدید از تعاونیها موفق و اطلاع رسانی به سایر زنان روستایی را از نکات مهم گسترش فعالیتهای تعاونی بر شمرده‌اند.

نتیجه استنباطی

با توجه به اطلاعات موجود می‌توان نتیجه گرفت که تعاونی روستای چهار برج در جلب مشارکت مردم و افزایش تعداد اعضا خود موفق بوده است و شاخصهای ثروت آنان نیز نشان می‌دهد که اکثراً از قشر کم درآمد جامعه می‌باشند. پس تعاونی متشکل از اعضای با سرمایه کم و درآمد پائین می‌باشد. بنابراین انگیزه لازم را برای فعالیت دارا هستند.

علاوه بر این فعالیتهای روزانه و فصلی زنان روستایی نشان می‌دهد که اکثریت آنان در فصل زمستان و در حدود ۱۰ ساعت از اوقات روزانه خود را به کار قالبی می‌پردازند و در سایر فصول به کارهای دیگری می‌پردازند که لزوم توجه به آنها و فراهم ساختن زمینه لازم برای انجام آنها را در سایر فصول ضروری می‌سازد.

همچنین مشکلات پراکندگی

تعاونی در جلب مشارکت مردم و گسترش فعالیت و حیطة تعاونی ناموفق بوده است. این تعاونی در بازاریابی محصولات و جلب همکاری در بین اعضا تعاونی موفقیت چندانی نداشته است همچنین در اکثر تعاونیهای مورد مطالعه عدم اطلاع اعضا از وضعیت تعاونی به علت عدم اطلاع رسانی هیأت مدیره تعاونی باعث نوعی بی اعتمادی بین آنها شده است و همین امر عدم همکاری و مشارکت اعضا را سبب شده و نهایتاً منجر به شکست آنها شده است.

علاوه بر این فعالیتهای زنان روستایی، کمبود نقدینگی تعاونی و عدم بازپرداخت وامهای پرداختی همه آنها دلالت بر کم درآمد بودن و فقر مالی اعضا دارد. لذا مدیریت صحیح مالی و نیروی انسانی و آموزش اعضا در اینجا باعث رونق فعالیتهای تعاونی خواهد شد.

تعاونی زنان روستای چهار برج، میان دو آب

یافته‌ها:

۱- افزایش تعداد اعضا که منجر به افزایش سرمایه و سهام اعضا شده است.

۲- زنان روستایی چهار برج میان دو آب از نظر برخورداری از شاخصهای ثروت اکثراً در خط فقر قرار دارند.

۳- اکثریت زنان روستایی در حدود ۱۰ ساعت از زمان فعالیتهای روزانه خود را به کار قالبی اختصاص داده‌اند. بنابراین مسأله بهداشت محیط کساری و ناراحتیهای جسمی آنان اهمیت پیدا می‌کند.

۴- زنان روستایی در فصل زمستان به کار قالبی مشغول می‌باشند و در فصول دیگر به کسارهایی مانند کاشت، داشت، کارگری چرای دام، برداشت محصولات، تهیه رشته آش، تهیه کشمش، شیره انگور، تهیه مربا و نگهداری دامها می‌پردازند.

۵- مشکلات دوری راه، بازاریابی محصولات تولیدی تعاونی و نبود معلم گلسازی برای آموزش زنان به ترتیب از اولویت بالایی برخوردار بودند. (از دیدگاه اعضا)

۶- مشکل قبول اسناد روستایی از طرف

علت تأخیر در راه اندازی و اخذ تسهیلات بانکی.

تعاونی زنان فرخزاد - نقده

یافته‌ها:

۱- مشکلات تعاونی از دیدگاه هیأت مدیره، مدیرعامل و بازرس تعاونی، به ترتیب عدم همکاری مسئولان و سایر ارگانهای دولتی ذیربط، عدم همکاری در پرداخت وام درخواستی بلندمدت با درصد بهره کمتر و کمبود نقدینگی تعاونی می‌باشد.

۲- از دیدگاه اعضا مشکلات تعاونی به ترتیب عدم گسترش فعالیتهای تعاونی در زمینه‌های تولیدی و اشتغال، عدم بازاریابی برای محصولات و هدر رفت زحمات مولدان و عدم احداث ساختمان تعاونی با وجود داشتن زمین است.

۳- هیئت مدیره، مدیرعامل و بازرسین ارائه وامهای بلندمدت، تشکیل صندوق قرض الحسنه، خرید کالا برای فروشگاه از مراکز تولیدی و محصولات را به عنوان راه حلهای مشکلات تعاونی ابراز داشته‌اند.

۴- کاهش تعداد اعضا و متعاقب آن کاهش سهام و سرمایه اولیه شرکت تعاونی، محدودیت فعالیتهای تعاونی و عدم توانایی زنان در بازپرداخت وامها و بازاریابی محصولات از مشکلات فعلی تعاونی می‌باشد.

۵- بالاترین میزان تولید محصول زراعی تعاونی مربوط به چغندر قند، گندم و جو می‌باشد و انگور، صیفی جات و جالیز در رتبه‌های دوم تا سوم قرار دارد.

۶- زنان روستایی تعاونی در کاشت، داشت و برداشت محصولاتی از جمله صیفی جات، محصولات جالیزی و حبوبات، گندم و جو و نخود، انگور، سیب، چغندر قند همکاری و مشارکت داشته و علاوه بر آن در زمینه دامداری (چرای دام) و تهیه خیارشور، کشمش، ودوشاب و غیره نیز در فصول مختلف سال مشارکت دارند.

با توجه به اطلاعات بدست آمده می‌توان نتیجه گرفت تعاونی زنان روستایی فرخزاد نقده با کاهش اعضا و متعاقب آن کاهش سهام و سرمایه تعاونی روبروست. بنابراین می‌توان گفت که

نتیجه گرفت که بین اعضای هیأت مدیره همکاری و روابط مناسب اجتماعی در متن تعاونی وجود ندارد و هیچکدام از اعضای هیأت مدیره نیز فعالیتی در جهت آشنایی با همدیگر و ارتقاء و همکاری و مشارکت با هم انجام نداده‌اند. بنابراین مشکل بتواند منشأ و سرچشمه سایر مشکلات اقتصادی و اجتماعی حاکم بر تعاونی از جمله عدم وجود روحیه مشارکت و عدم وجود اعتماد متقابل بین اعضا و ارکان تعاونی باشند.

این عدم همکاری و عدم وجود روحیه مشارکت که با توجه به اطلاعات بدست آمده از عدم وجود اعتماد بین اعضا و هیأت مدیره می‌باشد در نهایت منجر به تعطیلی و یکی از دلایل عمده توقف فعالیت‌های تعاونی شده است.

علاوه بر این براساس اطلاعات بدست آمده با توجه به اینکه شغل اصلی سرپرست خانواده‌ها غالباً کامیوندا ری است، لذا اکثر آنان از رفاه نسبی اقتصادی بهره‌مندند و در سایه این رفاه اقتصادی زنان روستایی در مشاغل و کارهای سخت و طاقت‌فرسا مشارکت ندارند و اوقات فراغت بیشتری نسبت به سایر زنان روستاهای همجوار دارا هستند. بنابراین می‌توان به تناسب زمان فراغت، وضعیت اقتصادی و با تلاش در فراهم ساختن اعتماد هرچه بیشتر بین اعضا و ارکان تعاونی مذکور را در زمینه‌ای خاص فعال ساخت.

شایان ذکر است که رفاه اقتصادی خانوارهای اعضای تعاونی دلیل دیگری در عدم همکاری بین اعضا می‌تواند باشد. برای اینکه نقش وجودی تعاونی برای خانواده‌هایی که درآمد و قشر آسیب‌پذیر جامعه روستایی می‌باشد و اگر کسی نیاز مالی احساس نکند بنابراین تلاش کمتری در این زمینه از خود

در تعاونی ناراضی هستند.

۶- ۵۰ درصد اعضا ثروتمند و ۲۰ درصد آنان فقیر می‌باشند.

۷- از فعالیتهای روزانه و فصلی زنان روستایی چنین برمی‌آید که اکثریت آنان اوقات فراغت بیشتری نسبت به سایر زنان برخوردارند و علت آن شغل مناسب‌تر سرپرست خانواده و یا مردان روستایی است که اغلب آنان کامیوندا ری هستند و از رفاه نسبی اقتصادی بهره‌مند می‌باشند. همانطوری که ملاحظه می‌گردد آنان خیلی کم در مواردی مانند کاشت، داشت و برداشت مشارکت و همکاری دارند.

۸- عمده محصول تولیدی آنان انگور بوده و سپس محصولات گردو، گندم، بادام و غیره می‌باشد.

۹- ارگانهای داخل روستا نشان‌دهنده بزرگی و وسعت روستای انزل می‌باشد.

نتیجه‌گیری

با توجه به اطلاعات حاصله می‌توان

روستاهای اعضای و دوری راه و مشکل بازاریابی از مهمترین مشکلات تعاونی به حساب می‌آید که عدم همکاری اعضا نیز ریشه در دوری راه و پراکندگی روستاهای اعضا دارد. علاوه بر این می‌توان گفت که وجود دستگاههای متولی متعدد و مقررات دست و پاگیر و عدم همکاری ادارات و سازمانها از مشکلات دیگری است که نیاز به برنامه‌ریزی و چاره‌اندیشی دارد.

شرکت تعاونی زنان روستایی انزل - قوشچی

بافته‌ها:

۱- مشکلات به ترتیب اولویت از دیدگاه هیأت مدیره: عبارتند از عدم وجود کمکهای بلاعوض، عدم حمایت ارگانها، هزینه حسابداری و عدم بازاریابی.

۲- مشکلات به ترتیب اولویت از دیدگاه اعضا عبارتند از: عدم همکاری اعضا با هیأت مدیره، ضعف مدیریت، عدم آموزش اعضا، عدم حمایت دولت و عدم وجود روحیه مشارکت.

۳- مشکل عدم همکاری اعضا با هیأت مدیره را می‌توان در موارد زیر جستجو کرد:

- عدم آگاهی اعضا از وظایف خود و هیأت مدیره ، عدم اطلاع از سود و زیان شرکت تعاونی، عدم آشنایی اعضا با ارکان، عدم اطلاع از قوانین تعاون و عدم برگزاری جلسات مشترک با هیأت مدیره.

۴- علل تعطیلی فعالیتها: مدیرعامل به علت بیماری قادر به خرید و فروش نیست و کسی برای جایگزینی وی وجود ندارد، عدم همکاری اعضا با هیأت مدیره و هیأت مدیره با مدیرعامل.

۵- زنان روستای انزل از عضویت روستائیان اطراف

نشان خواهد داد.

تعاونی زنان روستای چغراولی شهرستان ارومیه

یافته‌ها:

۱- از دیدگاه اعضای تعاونی عدم ریسک‌پذیری هیأت مدیره و مدیرعامل در انجام فعالیتها، عدم همکاری و هماهنگی بین اعضای و هیئت مدیره و مشکل بازاریابی از اهم مشکلات تعاونی به حساب می‌آیند.

۲- روند فعالیت تعاونی نشان می‌دهد که این تعاونی از سال ۷۸ با ۵۸ نفر عضو فعالیت خود را آغاز کرده است. هدف از ایجاد تعاونی نانوايي بود. ولی به علت پاره‌ای از مشکلات مانند تأخیر در صدور مجوز تأسیس، محل کارگاه و گلدوزی و روبالشی و لحاف‌دوزی تهیه و بسته‌بندی قند و بسته‌بندی حبوبات، بلغور و غیره می‌باشند.

نتیجه‌گیری استنباطی

با توجه به اطلاعات بدست آمده می‌توان نتیجه گرفت که تعاونی مذکور اولاً در رشته‌ای غیر از آنچه که پیشنهاد کرده بود (نانوایی) فعالیت خود را شروع کرده است و در حال حاضر نیز به ادامه کار خود در زمینه‌های دیگری از جمله بسته‌بندی سبزیجات، جوراب‌بافی، گلدوزی، لحاف‌دوزی و غیره یک تعاونی چندمنظوره را تبیین می‌کند، می‌باشد. لذا عدم فعالیت در زمینه پیش‌بینی شده به علت مشکلات آن دلیلی بر نارسائیهای عیدیه‌ای که در تعاونی بوجود آمده نمی‌باشد و حتی می‌توان گفت که عدم فعالیت در یک زمینه داشته مورد علاقه که قبلاً روی آن فکر و برنامه‌ریزی شده است دلیل عمده‌ای در شکست تعاونی باشد.

علاوه بر این مشکلات عدم همکاری و هماهنگی بین اعضای و هیأت مدیره و مشکل بازاریابی از جمله مواردی هستند که در برقراری شرایط اجتماعی و اقتصادی توسعه تعاونی تأخیر ایجاد می‌کنند و به سایر مشکلات تعاونی نیز دامن می‌زنند.

پیشنهادات

۱- پیشنهاد می‌شود که به منظور توسعه

و گسترش تعاونیها متولی‌های چندگانه و قوانین و مقررات دست و پاگیر تعاونیها حذف و یا تقلیل پیدا کنند.

۲- با آموزش بازاریابی صحیح به تعاونیها و ایجاد زمینه مساعد بازاریابی محصولات از قبیل نمایشگاه عرضه محصولات به تعاونیهای یاد شده می‌توان مساعدت کرد.

۳- آموزش صحیح و با کیفیت بالا به اعضای در زمینه وظایف، قوانین و حقوق تعاونی به یاری تعاونیهای مزبور شناخت

۴- آموزش مدیریت صحیح و کارآمد منابع انسانی و مالی تعاونیها از جمله اقدامات مفید است.

۵- از جمله فعالیتها مناسب ایجاد تشکلهای نمونه در مناطقی است که تجارب شکست تعاونیها وجود دارد.

۶- تفکیک اعضای زن و مرد به منظور فراهم ساختن زمینه لازم برای فعالیت و شکوفایی زنان روستایی اقدامی شایسته است.

۷- حمایت تعاونیها توسط ارگانها و سازمانهای دست‌اندرکار تعاونیها در جهت اخذ وام، اعتبارات و احداث کارگاه نیز از جمله اقداماتی است که باید برای انجام آن جدیت بیشتری انجام پذیرد.

۸- پیگیری فعالیت یا فعالیتهایی که در رابطه با آن انجام زمینه‌یابی صحیح و ایجاد و تشکیل تعاونی در همان موضوع که زمینه‌یابی و مطالعه و بررسی صورت گرفته است. بدین جهت در صورت فعالیت در موضوع دیگر باید روی آن مطالعه و بررسی انجام پذیرد.

۹- در تهیه طرح توجیهی تعاونی لازم است کارشناسان متخصص با افراد تشکیل‌دهنده تعاونی همکاری واقعی و نزدیک داشته باشند تا علاوه بر آموزش آنان، نسبت به حل مشکلات آتی و علاج واقعه قبل از وقوع تعاونیها اقدام گردد.

۱۰- اطلاع‌رسانی به موضوع و تشریح وضعیت و عملکرد تعاونی توسط ارکان تعاونی در جهت ایجاد جو با اعتماد و اطمینان بین ارکان و اعضای.

۱۱- برنامه‌ریزی برای زنان روستایی عضو تعاونی در جهت فعالیت در فصول مختلف سال.

۱۲- تشکیل و ایجاد تعاونی در روستاهایی که از مرکزیت اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی برخوردارند بدین منظور پیشنهاد می‌شود که مطالعه مکان‌یابی روی محل تشکیل تعاونیها انجام گیرد.

پی‌نوشت‌ها:

- 1- Rural Development
- 2- Limitation of the Study
- 3- Quantitative
- 4- Qualitative

منابع و مأخذ:

- ۱- حسینی، حسن (۱۳۷۰). حقوق تعاون. تهران: انتشارات دانشگاه تهران.
 - ۲- حسینی‌نیا، غلامحسین (۱۳۷۶). تعاونی زنان. ماهنامه صالحین روستا. شماره ۱۴۲.
 - ۳- خسرولو، بهروز (۱۳۷۹). بررسی رابطه بین ویژگیهای شخصی و نیازهای آموزشی و ترویجی زنان روستایی استان آذربایجان غربی. پایان‌نامه، تهران: دانشگاه آزاد اسلامی - واحد علوم و تحقیقات.
 - ۴- راجرز، لن (۱۳۷۵). بازاریابی راهنمای مؤسسات کوچک، (عباس غیر، مترجم). تهران: انتشارات کتاب ماد.
 - ۵- شریفی‌نژاد، مهناز (۱۳۷۹). واژگان سبز. ماهنامه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی تعاون. شماره ۱۹۸.
 - ۶- شهبازی، اسماعیل (۱۳۷۵). توسعه و ترویج روستایی. تهران: انتشارات دانشگاه تهران.
 - ۷- صدراالشرقی، مهریار (۱۳۶۵). اقتصاد کشاورزی و تعاون. تهران: انتشارات دانشگاه تهران.
 - ۸- صفری شالی، رضا (۱۳۷۹). تأثیر تعاونی‌ها بر سلامت محیط‌زیست. ماهنامه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی تعاون. شماره ۱۹۸.
 - ۹- عدم طلب، مسعود. (۱۳۷۶). نقش آموزش در تعاونی‌ها. ماهنامه صالحین روستا. شماره ۱۴۲.
 - ۱۰- عربیون، ابوالقاسم (۱۳۷۸). تجربه و تحلیل و بهبود اوضاع روستائیان قمشه سیدقاسم، تپه و جمع شورای علیا و سفلی با رهیافت ارزیابی مشارکتی روستایی. پایان‌نامه. گرامشاه: دانشکده کتب‌ورری رازی.
 - ۱- کوباهی، مجید (۴). اقتصاد کشاورزی. تهران: انتشارات دانشگاه تهران.
- 12- Hamad Haidari, s. (1998). Development and Technological Change Among The Kalhor Nomads after Islamic Revolution in Iran Ph.D Thesis, susses, sussex University, .K.